

terih pa kralj Aleksander ni hotel spolniti vsled česar je Nikolajevič odstopil. Novi ministerski predsednik je nad vse strog, a močno udan razkralju Milanu, zovejo ga celo „Milanovega krvnika“. Sploh se govori, da bo v Srbiji pod njim gospodovala le ječa in puška in ne zakoni. Tudi drugi novi ministri so več ali manj naklonjeni Milanu, ki bo to priliko sebi v korist gotovo vedel porabiti. Novo ministerstvo je tudi večinoma radikalne barve, kakor imajo tudi pri narodu radikali največjo veljavo. To je Milan uvidel in hoče se toraj tem približati.

Vatikan. — Papež ima sedaj zbranih okrog sebe več vzhodnih škofov in se posvetuje z njimi, kako bi bilo zjediniti vzhodne razkolne cerkve s katoliško cerkvijo. Bilo je že več sej. Da bi sledili blagim in prevzvišenim namenom našega velikega papeža lepi vspehi, to mora biti presrečna želja vsakega katoličana.

Azija. — Boj mej Japonci in Kitajci traja dalje. Smelo se pa reče, da ga mora biti kmalu konec. Kitajci podlegajo toli dosledno, da jim na zmago niti misliti ni več moč. Maloštevilni, a dobro izurjeni Japonci pa odrihajo po njih in jih premagujejo povsod. Naravno je potem, da morajo Kitajci podati Japoncem roko v spravo. — Najnovejša poročila vedo ravno povedati, da so Japonci vzeli Kitajcem Port Arthur, veliko vojno luko, v kateri so velikanski arzenali, in ki je središče kitajske pomorske vojne. Če je ta vest povsem resnična, Kitajci nimajo za na morje nobene moči več.

Obrtnija.

Kdo naj ima pravico jemati mero?

III.

Da naši postavodajalci z malimi izjemami vprašanje o obrtni reformi opazujejo z jednostranskega stališča, da nimajo nobenega smisla za nekatere pravice, katere bi moral imeti rokodelc kot tak proti nerokodelcu, je jasno pokazala obrtna anketa.

Ugovor nekega člana odsekovega pri tej enketi proti meni, da bi na pr. v kacicah toplicah ne mogli naročniku od tovarne preskrbeti klobuka po gotovi meri, ko bi prodajalci s klobuki ne smeli jemati mere, najbolje dokazuje, kako zmešani pojmi vladajo še v tem odseku. V sedanjem trenutku, ko se gospodje pripravljajo, da obrtni red zopet preustrojijo, se mi zdi potrebno, njim to stvar malo bolj pojasniti, nego je to bilo v naglici v enketi mogoče, in jim dokazati, da bi naročniku ne bilo treba gologlavemu iz toplic iti, ko bi tudi ondu ne bilo klobučarja opravičenega za jemanje mere.

Nobenemu izmed nas še na misel ni prišlo, vprašanje mere tako do skrajnosti poostri, kakor je to storil v viden strah svojih tovarišev oni član odsekov.

Po naših veljavnih pravicah je trgovina z obrtnimi izdelki svobodna. Vsakdo lahko prodaja obleko, čevlje, klobuke itd. Ti klobuki, obleka in čevlje izdelujejo se po določenih velikostih, in je mera širivosti klobuka, širivosti in dolgosti suknje in po dolgosti čevljev označena na dotičnih predmetih. Če kupec želi klobuk, mu prodalec zmeri obseg glave in poišče primeren klobuk. Če ni imel primerne klobuka, pač trgovca ni nikdo oviral, reči kupcu naj počaka, da dobi tak klobuk iz tovarne. Ravno

to je storil tudi prodajalec z obleko. Nikakor ni dajal poskusiti vseh suknj, če so prav, temveč je pomeril obseg telesa in poiskal dotično velikost. Če je ni imel v prodajalnici, mu pač ni preostajalo drugzega, kakor naročiti obleko omenjene velikosti, in kupec jo moral čakati, da pridejo, če ni rajši naročil suknje pri krojači.

Proti tacemu jemanju mere v namen, da se blago lažje proda, se od naše strani dosedaj ni nikdo upiral, če tudi se je to delalo že desetletja.

Gospodje trgovci so pa šli dalje. Najeli so koga, ki je znal jemati mero za prikrojevanje. Nekateri so se to naučili sami in so jemali naročbe po meri, in so bili to, kar mi razumemo pod strokovnim izrazom „merski krojač“. Konfekcionarji so naznanili, da sedaj ne prodajajo samo že narejene obleke, temveč da naredijo obleko po meri za vsak poseben slučaj, jo poskusijo in popravijo. Niso prodajali le narejenega blaga, temveč so si dali iz blaga, katero imajo v zalogi, primerno izbrati, potem so vzeli za prikrojevanje potrebne mere, vrezali iz izbranega blaga obleko, jo poskusili na pol izdelano, tako da se njih delovanje ni nič ločilo od delovanja stalnih mojstrov, razen tega, da so drugi morali delati zanje.

Proti takemu delovanju trgovcev se upirajo rokodelci, kateri so mislili, da imajo po obrtnem redu sami pravico jemati in izvrševati dela po naročbi. V tem jih je moralo tembolj utrditi, to, da izvrševanje rokodelstva varuje dokaz zmožnosti, in torej trgovci niso mogli imeti pravico za to.

Upravnemu sodišču bi torej bilo jako lahko mogoče odločiti, da se gori opisano delovanje konfekcionarjev dotika zakonito priznane pravice rokodelcev, da s tem zgubi ves pomen zakonito rokodelcu priznana pravica, in se zatorej ne more priznati konfekcionarjem pravica, da bi smeli jemati mero za naročeno delo.

S čisto vestjo bi se bilo lahko odločilo, da še nima pravice, tudi posredne ne, izdelovati obleke, kdor jo ima samo pravico prodajati.

Lahko bi se bilo odločilo, da izraz „konfekcionar“ se ne vjema z novo obrtno zakonodajo, da so po obrtnem redu le „trgovci“ z obleko in „krojači“, da se torej izraz konfekcionar niti rabiti ne sme, ker se po smislu tu more misliti le izdelovalec, v tem slučaju krojač.

Vsaj imamo vendar domačih besed, da določimo meje trgovine in izdelovanja, in misliti si ne morem, da bi kako obrtno oblastvo v Avstriji bilo mislilo dati komu pravico do krojaštva, ako mu je dalo na konfekcijo se glaseči obrtni list. Kako prav je to mnenje, kažejo mnoge izjave trgovskih zbornic in odločbe jako visocih deželnih oblastev. V konfekcionarji videli so vedno le trgovca z obleko, z drugimi besedami prodajalca že izdelanega obrtnega izdelka, nikakor pa ne opravičenega posredovalca mej konzumentom in producentom.

Mi hočemo pojasniti stvar še na nekaterih vzgledih: Kupec s krojnim blagom bi se spomnil, da bi prodajal poleg svoje trgovine narejeno obleko. Po sedajnih veljav

določbah ima za to pravico, ako le naznani. Kakor hitro pa ima narejeno obleko na prodaj, je pa prodajalec z obleko in ima po odločbi upravnega sodišča tudi pravico jemati mero, in dajati naročeno obleko narediti kaccemu mojstru ali kaki tovarni. Trgovec, ki si je s trgovino s starimi hlačami pridobil nekaj denarja, kupi si nekaj cene obleke, vzame si prostor in napove si trgovino z obleko. Takoj dobi tudi primernega mojstra, komur plača pridobitkarinski list in sedaj gre hitro za naročniki.

Trgovec preskrbi si razne vzorce in gre od hiše do hiše ne s starimi hlačami, temveč ponuja novo delo po meri, pri čemer seveda pripoveduje, da je njegov krojač izvrstna moč, in bolje in ceneje dela, kakor drugi mojstri. Tacih in enakih slučajev bi lahko na stotine naveli. Nastane torej vprašanje, naj li zakonito varstvo rokodelstva obstoji le v tem, da sme delati za druge, ki se rokodelstva niso učili, davek plačevati in vajence učiti.

Kakšen zmisel pa ima po tem še omejitev z dokazom zmožnosti? Pravo delovanje rokodelčeve pač ni samo šivanje! Zato ima pomočnike; njegovo pravo delo je to, da jemlje naročila, kar dovršuje z merjenjem in oddajanjem dela pomočniku. Ravno to sme pa tudi trgovec, le s tem razločkom, da mora prvi za pomočnika plačevati davek in donesek bolniški blagajnici, trgovec pa nima te „prijetnosti“, ker imajo njegovi pomočniki pridobitkarinski list.

To je le igranje z besedami, samovoljno zavijanje stvari in izogibanje zakonov, če se zmatrajo za konfekcionarje delajoči krojači za zakonito opravičene mojstre, v resnici so le obdačeni pomočniki prodajalcev z obleko, s čemer konfekcionar popolnoma naravnost izvršuje posel samostojnega, izučenega krojaškega mojstra.

Obrtnijske raznoterosti.

Nova železnica v Mehiki. Te dni se je otvorila v Mehiki železnica, ki veže Mehikanski zaliv s Tihim morjem. Ta železnica je velikega pomena. Delala se je šestnajst let. Dva podjetnika sta delo pustila, ker ga nista mogla izvršiti, tretji podjetnik je celo življenje zgubil pri tem podjetji. Naposled jo je dovršila neka angleško-ameriška družba. Stala je železnica okrog 50 milijonov goldinarjev. Sedaj se pa še delajo neke zgradbe, ki bodo omogočevale prekladanje blaga z ladij naravnost na železniške vagone in narobe. Ta priprava bode zopet stala kacic 5 milijonov goldinarjev. Ta železnica je posebne važnosti, ker se ni dodelal panamski prekop in se sploh ne ve, če se bode kdaj dodelal. Sedaj je vse tiho o tej stvari.

Kmetijstvo.

Naznanilo in razglas.

Novo šolsko leto na podkovski šoli ljubljanski se prične 1. dne junuvarja 1895. leta.

S poukom v podkovstvu je združen tudi nauk o

ogledovanji živine in mesa. Kdor želi vzprejet biti v podkovsko šolo, mora se izkazati:

1. s spričevalom, da se je pri kakem kovači izučil za kovaškega pomočnika;
2. z domovinskim listom;
3. s spričevalom svojega župnika ali župana, da je poštenega vedenja, in
4. da zna brati in pisati slovenski.

Ubožni učenci morejo tudi dobiti štipendije po 60, oziroma 50 forintov.

Prosilci za štipendije imajo predložiti:

1. ubožni list,
2. spričevalo o poštemem vedenji, in
3. potrdilo, da so delali uže dve leti za kovaške pomočnike. Prošnje z le temi spričevali imajo poslati vsaj do 15. decembra glavnemu odboru c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani.

Šola traja do konca junija 1895 leta. Kdor dobro prebije preskušnjo, more po postavi iz 1873. leta dobiti patent podkovskega mojstra, ker sedaj ne more nihče brez preskušnje postati kovaški mojster. Nauk v tej šoli je brezplačen, vsak učenec si ima za šolski čas skrbeti le za živež in stanovanje ter za potrebne šolske knjige. Stanovanje dobodo učenci za majhno plačo v šolski hiši.

Učenci naj se oglase vsaj dva dni pred šolskim začetkom v podkovski šoli na spodnjih Poljanah.

Ker je po slovenskih deželah še zmerom premalo v podkovstvu izučenih kovačev in zdravnikov kopitnih boleznij, pa tudi premalo izurjenih oglednikov živinskih in mesovnih, zatorej naj bi skrbela županstva, da dobode vsaka občina vsaj po enega dobrega kovača in živinskega in mesovnega oglednika.

Ivan Murnik,

predsednik c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Dr. Karol vitez Bleiweis,
začasni vodja podkovske šole.

Naznanilo.

Skušnje na tukajšnji podkovski šoli se bodo vršile dne 27. in 28. decembra t. l., in sicer: 27. decembra skušnija iz podkovstva za kovače, kateri niso obiskavali podkovske šole, 28. decembra pa za učence podkovske šole iz podkovstva in ogledovanja klavne živine in mesa. Kovači, kateri hočejo delati to skušnjo, naj se oglase pri podpisnem vodstvu do 15. dne decembra t. l.

Vodstvo podkovske šole v Ljubljani
dne 2. novembra 1894.

Dr. Karol vitez Bleiweis.

Kmetijske raznoterosti.

Gonja na pašo. Kadar jeseni začno biti mrzle noči in se prikazuje slana, naj se živina ne goni na pašo, dokler solnce ne posuši trave in je ogreje. Sicer se živina prehladi in rada zboli. Sploh je pa potreba polagoma preiti k krmljenju v hlevu.